

● مشخصات سوره:

- ◁ ترتیب چینش: ۱
- ◁ تعداد آیات: ۷
- ◁ تعداد کلمات: ۲۹
- ◁ تعداد حروف: ۱۴۳
- ◁ تعداد لفظ جلاله الله: ۲
- ◁ ترتیب نزول: ۱ یا ۵

﴿ سایر اسامی سورہ:﴾

﴿ اُمُّ الْكِتَابِ، اُمُّ الْقُرْآنِ

﴿ السَّبْعُ الْمَثَانِي

﴿ الْاَسَاس

﴿ الْكَافِيهِ، الْوَافِيهِ

﴿ الْكَنَز

﴿ تَعْلِيمُ الْمَسَالِهِ، السُّؤَال

﴿ الْحَمْدُ، الدُّعَاءُ، الشُّكْر

﴿ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ، فَاتِحَةُ الْقُرْآنِ

﴿ الشِّفَاءُ، الشَّافِيهِ

﴿ الصَّلَاة

﴿ الْمُنَاجَاةُ، التَّفْوِيضُ

﴿ النُّور

﴿ الْحَمْدُ الْاَوَّلَى، الْحَمْدُ الْقَصْرَى

﴿ مکان نزول:

﴿ هر دو

﴿ مدنی

﴿ مکی: قول اقوی

﴿ منزلت سوره

﴿ ثواب قرائت سوره

﴿ برخی رئوس معارف سوره:

﴿ شیخ بهایی(ره): حمد:

﴿ محبانه: الحمد لله

﴿ شاکرانه: رب العالمین

﴿ تاجرانه: الرحمن الرحیم

﴿ بردگانه: مالک يوم الدين

« ملاصدرا(ره): بخش های سوره:

- « معرفت: انی وجهت وجهی للذی فطر السموات...
- « ذکر: بسم الله الرحمن الرحيم
- « شکر: الحمد لله رب العالمين
- « رجاء: الرحمن الرحيم
- « خوف: مالک يوم الدين
- « اخلاص: اياک نعبد و اياک نستعين
- « دعا و تضرع: اهدنا الصراط المستقيم
- « اقتدا به ارواح پاک: صراط الذين انعمت عليهم...

● آیه شریفه ۱

﴿ الرحمن الرحیم: ﴾

﴿ ریشه: رحمه ﴾

﴿ تفاوت رحمه در خالق با مخلوق ﴾

﴿ تفاوت رحمن و رحیم: ﴾

﴿ ساختار ﴾

﴿ گستره ﴾

﴿ نقطه مقابل ﴾

﴿ کاربرد در قرآن ﴾

﴿ رحمت خاصه ﴾

﴿ رحمت عامه ﴾

﴿ هر دو رحمت ﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم:

﴿ اشتراك در عين تفاوت:

﴿ هر سوره ناظر به خودش

﴿ تفسیر بسم الله ناظر به سوره

﴿ علامت ادب شروع کار:

﴿ مدخل صدق

﴿ مخرج صدق

« محتوای ذکر بسم الله:

« تسبیح

« تبرک

« خاصیت نمادین بسم الله:

« ضرورت ابتدا به آن در همه سوره ها:

« شیعه

« اهل سنت

● آیه شریفه ۲

﴿ حمد:

﴿ معنای حمد: ستایش در قبال عمل و کمال اختیاری

﴿ تفاوت حمد با مفاهیم مشابه:

﴿ تفاوت حمد با مدح:

﴿ عقل یا عدم عقل صاحب کمال

﴿ اختیاری یا غیراختیاری بودن کمال

﴿ تفاوت حمد با شکر:

﴿ وصول یا عدم وصول اثر کمال

﴿ انحصار حمد برای خداوند:

﴿ محمودیت:

﴿ حمد در برابر نعمت

﴿ حمد در برابر جمال

﴿ حمد در برابر ربوبیت

﴿ حمد در برابر جامع کمالات

﴿ حمد در برابر رحمت

﴿ حامدیت:

﴿ لازمه حمد: معرفت حامد

﴿ حامدان: مخلوقات خداوند

﴿ آثار حمد:﴾

﴿ علامت انسانیت انسان

﴿ روشنی بخش برزخ و قیامت

﴿ عامل تزايد نعمت

﴿ عامل رقابت با ملائک و ...

﴿ تکمله:

- ﴿ جامعترین حمد در سور حامدات
- ﴿ ناتوانی متنعمان از حمد و شکر
- ﴿ شمول حمد بر تسبیح، تحمید و تهلیل
- ﴿ مشکور و محمود حقیقی
- ﴿ حمد بهشتیان
- ﴿ گستره حامدان و مسبّحان

﴿ ربّ: ۳﴾

﴿ مفهوم

﴿ استعمال ربّ:

﴿ به تنهایی: مختص خالق

﴿ مضاف: مشترک خالق و مخلوق

﴿ ریشه ربّ: ربب نه ربو

﴿ انواع ربوبیت:

﴿ مذموم: انا ربکم الاعلی

﴿ ممدوح: و لا یظلم ربک احدا

﴿ عالمین: ﴾

﴿ معنا: جمع عالم ﴾

﴿ استعمال: ﴾

﴿ همه جوامع انسانی: هدی للعالمین ﴾

﴿ همه عوالم امکانی: و ما رب العالمین ﴾

● آیه شریفه ۳

﴿ الرحمن الرحیم:

﴿ تفاوت با آیه یک:

﴿ آیه یک: مطلق و موسع

﴿ آیه سه: قیود انحصار حمد

﴿ تکمیل معنای رب العالمین

﴿ روایت: انَّ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مائَهَ رَحْمَه...

● آیه شریفہ ۴

﴿ مالک:﴾

﴿ مفہوم: مسلط مطلق الاختیار

﴿ مفاہیم مشابہ:

﴿ مَلِک

﴿ مَلِک

﴿ انواع مالکیت:

﴿ اعتباری

﴿ حقیقی محدود

﴿ حقیقی مطلق

﴿ ظرف بروز: قیامت

﴿ فتعالی الله الملك الحق

﴿ قل لا املك لنفسي ضرا و لا نفعا الا ما...

﴿ مفهوم یوم:

﴿ جهان آخرت: یوم الآخر

﴿ بخشی از زمان: ایام آخر

﴿ ظهور: کل یوم هو فی شان

﴿ دین:﴾

﴿ مفهوم: خضوع مقابل برنامه خاص

﴿ استعمالات قرآنی:

﴿ روز قیامت

﴿ عمل و اطاعت

﴿ جمع بندی: ظهور حقیقت کامل دین

﴿ براهین اثبات حمد برای خداوند:

﴿ لله

﴿ رب العالمین

﴿ الرحمن

﴿ الرحیم

﴿ مالک يوم الدين

﴿ قرائت:

﴿ مَلِك: عدم اضافه مالک به زمان

﴿ مَالِك:

﴿ تفکیک مالکیت حقیقی و اعتباری

﴿ اعم بودن مالک از ملک

﴿ ظرفیت یوم نه مملوکیّت آن

﴿ تکمله آیه:

﴿ جمع خوف و رجاء

﴿ فعلیت قیامت:

﴿ لقد كنت في غفلة من هذا فكشفنا...

﴿ كلا لو تعلمون علم اليقين لترون...

﴿ رویت بهشت و جهنم در شب معراج

﴿ وسطیت برزخ نسبت به دنیا و قیامت

● آیه شریفه ۵

﴿ عبودیت:

﴿ مفهوم عبودیت

﴿ انواع: مطلق و حقیقی یا محدود و اعتباری

﴿ اضلاع عبودیت:

﴿ عبد

﴿ معبود

﴿ عبادت

﴿ حصر عبودیت در خداوند:﴾

﴿ قیود مذکور در آیات قبل

﴿ آیات ناظر به نظام فاعلی و غایی

﴿ ضعف مطلق انسان موحد و ملحد

﴿ انحصار عدم غفلت در خداوند

﴿ انحصار حمد برای خالق

﴿ حقیقت عبودیت:

﴿ تنها راه تقرب:

﴿ ایجابی

﴿ سلبی

﴿ هدف آفرینش

﴿ یقین عبادی

﴿ تهدیدات عبودیت:

﴿ درونی

﴿ بیرونی

﴿ رابطه عبودیت و اطاعت رسول

﴿ تقدیم ایاک:﴾

- ﴿ مشاهده الله قبل از هر چیز
- ﴿ مشاهده جمال معبود برای تسهیل عبادت
- ﴿ تشدید وسوسه شیطان در نماز
- ﴿ بی توجهی به عبد و عبادت
- ﴿ تقدیم مخاطب بر متکلم و خطاب برای حرمت
- ﴿ توفیق و پاداش عبادت از سوی خداوند

﴿ گستره ضمیر جمع:

﴿ مصلی عوام: فقط خودش

﴿ مصلی خاص: خودش و سایر مصلین

﴿ مصلی اخص: خودش و سایر موجودات

﴿ استعانت:

﴿ مفهوم: مطلق طلب عون و کمک

﴿ گستره: همه شئون انسان

﴿ حصر استعانت در خداوند

« انواع استعانت:

« راستین

« دروغین

« مراتب استعانت:

« ادنی: اول خود سپس خداوند

« اوسط: همراهی خود و خداوند

« اعلی: همه کاره بودن خداوند

﴿ ریشه نیاز مضاعف انسان به استعانت:
وجود شیطان

﴿ استعانت و مفاهیم قریب:

﴿ استعانت

﴿ توکل

﴿ تفویض

● آیه شریفه ۶

﹀ اهدنا:

﹀ مفهوم هدایت:

﹀ ارائه طریق

﹀ ایصال به مطلوب

انواع هدایت:

تشریعی

تکوینی:

ومن یومن بالله یهد قلبه

والذین جاهدوا فینا لنهیدینهم..

والذین اهتدوا زادهم هدی...

...

﴿ حقیقت هدایت: نور باطن نه ظاهر

﴿ نتیجه هدایت: نور:

﴿ دنیا: و جعلنا لهم نورا یمشی...

﴿ عقبی: نورهم یسعی بین ایدیهم

﴿ منشا هدایت:

﴿ خداوند: واللّٰه یهدی من یشاء الی...

﴿ غیر خداوند:

﴿ قرآن: ان هذا القرآن یهدی...

﴿ انبیاء: وجعلناهم ائمه یمهدون...

﴿ پیامبر: انک لتهدی الی صراط...

﴿ اخیار بشر: و من قوم موسی...

﴿ نقطه مقابل هدایت:

﴿ ضلالت: ناظر به راه

﴿ غوایت: ناظر به هدف

﴿ پاسخ درخواست هدایت:

﴿ و من یومن بالله یهد قلبه

﴿ ان تطیعوه تهتدوا

﴿ یرهدی الیه من اناب

﴿ نورا نهدی به من نشاء من.....

﴿ عمومیت نیاز به هدایت:

﴿ گمراه: اصل نیاز

﴿ مهتدی:

﴿ ثبات در صراط

﴿ نامحدود بودن کمال

« درخواست هدایت جمعی:

« امنیت جامعه در گرو هدایت فراگیر

« وحدت مقصد و راه=همیاری در مسیر

« حرکت تنها عامل ضعف جسم و روح

« ضرورت حرکت هماهنگ امت با امام

﴿ صراط مستقیم:

﴿ مفهوم صراط مستقیم

﴿ حقیقت صراط مستقیم:

﴿ غیر متغیر

﴿ غیر پراکنده

﴿ راه و هدف مطمئن

﴿ قطعیت پیروزی

﴿ ضرورت صراط مستقیم

﴿ مصداق صراط مستقیم:

﴿ دینا قیما...

﴿ ان اعبدونى...

﴿ يعتصم بالله...

﴿ ...

﴿ انواع صراط:﴾

﴿ به سوی صعود(نزدیک)

﴿ به سوی سقوط(دور)

﴿ به سوی سرگردانی

« انحصار صراط مستقیم:

« عدم امکان تعجیز خداوند

« حرکت: ضروری انسان

« مواجهه قطعی کفار با عذاب

« انحصار راه در مسیر الهی

﴿ بستر صراط مستقیم:

﴿ در دنیا: امام مفترضُ الطَّاعه
﴿ در آخرت: جِسْر علی النار

﴿ لغزش از صراط مستقیم:

﴿ خروج از صراط عمودی: هُویّ
﴿ خروج از صراط افقی: نُکوب

﴿ تکمله:

۱ ﴿ اتحاد سالک و صراط:

﴿ تقریر اول: مشکلات دین:

﴿ اصول: اعتقاد

﴿ متوسطات: اخلاق

﴿ فروع: احکام

﴿ تقریر دوم: حقیقت راه: فقط سالک

۲ < معیت خداوند و سالک:

< قیومیه مطلق: و هو معکم...

< خاص و ویژه:

< مومنان: انّ الله...

< کافران: انّ ربک...

۳ < صراط و سبیل:

< نسبت: روح و جسم

< رابطه:

< فرع منتهی به اصل

< فرع درون اصل

< تفاوت:

< وحدت و تعدد

< خلوص و غش

۴ > عدم دسترسی شیطان به صراط مستقیم

۵ > جایگاه اصحاب صراط مستقیم:

> بالاتر از مومنین

> ذو مراتب

﴿ انعمت:﴾

﴿ مفهوم نعمت:﴾

﴿ لغوی

﴿ قرآنی

﴿ مصداق نعمت: هدایت

﴿ نعمت یافتگان در قرآن

انواع نعمت در قرآن:

کاذب

مادی

معنوی:

دلیل اصالت

مصادیق

آثار

﴿ مراتب نعمت یافتگان:﴾

﴿ اصحاب الیمین

﴿ السابقون

﴿ نعمت‌های بهشتی:﴾

﴿ مشوب

﴿ ناب

﴿المغضوب:﴾

﴿ مفهوم غضب

﴿ برخی مصادیق:

﴿ باءوا بغضب من الله

﴿ فعليهم غضب من الله

﴿ غضب الله عليهم

الضالین:

مفهوم ضلالت

کاربرد ضلالت در قرآن

بستر ضلالت در قرآن:

هوی: جاثیه ۲۳

بت: ابراهیم ۳۰

گناه کفر: بقره ۲۶

قبول ولایت باطل: حج ۴

جهل: بقره: ۱۹۸

مصادیق ضلالت در قرآن: ضالّ:

- مصادیق ضلالت در قرآن:
 - تبدیل ایمان به کفر: بقره ۱۰۸
 - شرک به خداوند: نساء ۱۱۶
 - کفر ورزیدن: نساء ۱۳۶
 - عصیان به خدا و رسول: احزاب ۳۶
 - سرپرست گرفتن کفار: ممتحنه ۱
 - ...

﴿ مُضِلٌّ ﴾

﴿ ابلیس: ص ۸۲

﴿ سامری: طه ۸۵

﴿ فرعون: طه ۷۹

﴿ خداوند: جاثیه ۲۳

﴿ ...

﴿ تکمله:﴾

﴿ تفاوت مغضوب و ضال:﴾

﴿ گمراه لجوج - گمراه

﴿ یهود - نصاری

﴿ ضال مضل - ضال

﴿ تفاوت عامل هدایت و اضلال

﴿ ریشه ذکر «لا» علاوه بر «غیر»

﴿ وحدت راه

﴿ همراهی با متنعمان:﴾

- ﴿ ظرف همراهی: دنیا و عقبی
- ﴿ زمینه همراهی: معیت همه جانبه
- ﴿ حد همراهی: پیوستن به متنعمان

﴿ قلّت سالکان طریق:﴾

- ﴿ لا تستوحشوا فی طریق الہدی...
- ﴿ الناس ثلاثہ: فعالم ربانی و متعلم...
- ﴿ لاملان جہنم من الجنہ و الناس...

◀ شمول توحیدی سوره:

◀ ذات: الله

◀ صفات: الرحمن الرحيم

◀ عبادي: اياک نعبد

◀ افعالي: اياک نستعين

﴿ روند سوره:﴾

﴿ حمد:﴾

﴿ لله، رب العالمین، الرحمن، الرحیم، مالک يوم الدين

﴿ تسلیم:﴾

﴿ ایاک نعبد و ایاک نستعین

﴿ سوال:﴾

﴿ اهدنا الصراط المستقیم

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين